

gjeldsbrevet

Aksjon Slett U-landsgjelda – nr 4. desember 2002

Det norske gjeldstribunalet
Eurodads årsmøte
Eksportkreditter

Slug har gjennomført banebrytende pionervirksomhet i Nord ved å arrangere Gjeldsribunal med fokus på norsk politikk på området. Etter mønster fra Sør har vi holdt en åpen høring med form som en rettsak hvor norske myndigheter har vært utfordret i forhold: Skipseksportkampanjen, Norges forhold til Verdenbanken og IMF, og oppmerksomhet hva angår begrepet økologisk gjeld. Ingen av sakene kan sies å være spesielt kontroversielle i seg selv, der det på generelt grunnlag vil være mange som er enige med SLUG. Det beviser også juryens konklusjon. Det er derfor veldig trist at myndighetene med UD i spissen ikke fant anledning til å stille for å redegjøre for norsk politikk på tre områdene. Det er også interessant å merke seg at vi i vårt arbeid for å finne alternative kandidater til å presentere norsk politikk, ofte fikk tilbakemelding om at de spurte ikke fant seg kompetente nok til å stille. Dette er nettopp en av de viktigste hensiktene ved å arrangere slike ”åpne høringer” som tribunale er slik at flere av våre samfunns borgere (både akademikere og andre) skal kunne føle seg mer kompetente til å delta i debatten om saker som gjelder oss selv og våre medmennesker i vår globaliserte verden. Utfallet ble at en per-

son fra SLUG selv presenterte både politikken og dilemmaene nasjonalt og internasjonalt.

En annen sak som trenger å komme frem i lyset for befolkningen både i Nord og Sør er rollen til eksportkreditbyråene, flere organisasjoner og kampanjer her hjemme og internasjonalt er i ferd med å rette søkelyset på disse.

I dette nummeret av Gjeldsbevet presenterer vi en engasjert kampanjeleder fra Jubilee South, Lidy Nacpil fra Filippinene, som forklarer sitt engasjement for gjeldsslette. Dere kan også lese om flere møter og arrangementer som har vært gjennomført både i Norge og Europa siden sist.

God Jul og Godt Nytt år til alle!

Silje Hagerup
Koordinator i SLUG

innhold

- 3** Bistandskritikk - for samvittighetens skyld?
Av Jens Maseng, SLUG
- 4** Det norske gjeldsribunalet
- en høring om rett og moral
Av Tone Evje og Hans Morten Haugen, SLUG
- 7** Panelets konklusjon
- 8** Om livet og kampanjearbeid
Av Silje Hagerup, SLUG
- 10** Eksportkreditter
Av Silje Hagerup, SLUG
- 11** European Social Forum: Firenze
Av Lars Langfald,
Informasjonsrådgiver Idégruppen Nord/Sør.
- 12** Eurodad: Fattigdomsstrategier
og milleniumsmål
Av Tor Brynjar Welander og Kjetil G. Abildsnes, SLUG.
- 13** Kirkenettverk i sørlige afrika - illegitim gjeld
Av Gwen Berge, Kirkens Nødhjelp
- 13** Nordisk møte i København
Av Sigrid Berg, SLUG
- 15** Changemaker: Høst - SNU
Av Ingrid Westgaard Stolpestad, Changemaker

Utgitt av
Aksjon Slett U-landsgjelda (SLUG)
ForUMs arbeidsgruppe om gjeld og utvikling
SLUG, Storgata 11, 0155 OSLO
tlf 23 01 03 17
slug@forumfor.no
www.slettgjelda.no

Gjeldsbrevet kommer ut fire ganger i året.
Dette er nummer 4/2002 og det 27.
Gjeldsbrevet noensinne. Dersom du ønsker å
abonnere på gjeldsbrevet ta kontakt med
SLUG. Det er gratis! Bidrag, synspunkter, leser-
brev, ros og ris mottas med takk.

Ansvarlig redaktør: Silje Hagerup

Redigering: Silje Hagerup
Kjetil G. Abildsnes

Layout: Kjetil G. Abildsnes

Bidragstere: Sigrid Berg
Gweneth Berge
Tone Evje
Hans Morten Haugen
Björg Hauer
Lars Langfald
Jens Maseng
Ingrid W. Stolpestad
Tor Brynjar Welander

Trykk: Grafisk Senter Grøset AS
Takk til laboremus prepress as!
Redaksjonen avsluttet: 8. oktober 2002

Forside: Foto - Sigrid Berg

Bistandskritikk

– for samvittighetens skyld?

Av Jens Maseng

Kofi Annan uttalte nylig at tusenårsmålene ikke vil nåes innen 2015 med dagens tempo. Onsdag 13. november spurte SLUG Trondheim, ATTAC NTNU, Styret på Samfundet, ISFiT og SAIH om det ville bli "enda tusen år med fattigdom?". Vi inviterte representanter for den norske regjeringen, NORAD, akademia og Jubilee Debt Campaign til debatt i Studentersamfundets Storsal.

For i overkant av 200 studenter, holdt NORAD-direktør Tove Strand innlegg om NORADs rolle for verdens fattige. Med ydmyk stemme la hun frem begreper som "håp", "menneskelighet" og "vilje" mangfoldige ganger og gav mange en grunn til å væte halsen. Idet Ashok Sinha fra Jubilee Debt Campaign entret talerstolen ble mynten snudd og han kastet et engasjement overfor publikum som "trege trøndere" kan se langt etter. At Norge er verdens relativt største bistandsgiver, kan være vel og bra, men andelen fattige mennesker i verden øker stadig, u-landenes gjeldsbyrde øker betraktelig og sykdommene HIV og AIDS herjer fremdeles vilt både i Afrika og Sentral-Asia. Dette til tross for at FN i 1990 erklærte disse problemene for globale, og at de skulle reduseres innen 2015. Når britiske Verdensbank-delegater hevder at man ikke behøver å planlegge mål som skal nåes først om 13 år, påminnes vi om hvor liten den politiske viljen er.

Mangel på vilje og kunnskap var noe statssekretæren i UD, Olav Kjørven, ikke kunne identifisere seg med. For ham var kartet klart; med "Regjeringens plan for fattigdomsbekjempelse" i hånd slo han i innlegget sitt fast at Norge er godt i gang med både å øke bistanden til både mottakerlandenes statskasser og multilaterale institusjoner (primært Verdensbanken og IMF) og å slette gjeld. "Norge gjør en god jobb, selv om vi alltid ønsker å bli bedre. Når det gjelder gjelda er vi riktignok tilstrekkelige, hevdet han under den påfølgende debatten. Norsk UD står altså fortsatt på kravene til Ecuador – lån

som nylig ble erklært illegitime av den ecuadorianske anti-korrupsjons-komiteen.

Norge øker stadig bistandsbudsjettet sitt – men hva betyr dette, så lenge det finnes et politisk miljø i mottakerlandene som ikke ønsker økt velstand til sine fattige, spurte Terje Tvedt, professor i historie ved Senter for Utviklingsstudier i Bergen? Økonomiske eliter, med godt betalte kontakter i regjeringslokaler, kan uten problemer undergrave de fattiges levekår ved la den norske bistanden gå i egne lommer. Verken Strand eller Kjørven kunne si imot dette – men slo i bordet med at Utstein-gruppen jobber aktivt, sammen med bistandsorganisasjoner og andre giverland for å feie bl.a. korrupsjon av banen. Korrupsjonsbekjempelse, sammen med institusjonsbygging og utbygging av helse- og utdanningssektor, er Norges offisielle målsetninger i utviklingsarbeidet. At norsk bistand også gis til høy-korrupte Angola, for at Statoil skal kunne "frigjøre de nasjonale ressursene", ble derimot aldri nevnt.

I etterkant av møtet, fikk SLUG flere ganger innspill fra UD på at arbeidet vi gjør er positivt og dette er inspirerende – for vi vet at veien er lang til at "verdens beste land" *i praksis* blir lik det glansbilde som myndighetene våre stadig leverer oss.

Jens Maseng, SLUG Trondhjem

Årssamling i Aksjon Slett U-landsgjelda er satt til den 29-30 mars. Sett av denne datoen allerede nå.

Det norske Gjelds-

- høring om rett og mora

Av Tone Evje
og Hans Morten Haugen

30. november, under årets Globaliseringskonferanse i Oslo, arrangerte Aksjon Slett U-landsgjelda (SLUG) Det norske Gjeldsrettstribunalet. Målsetningen for arrangementet var å sette fokus på moral og rett i dagens gjeldsdebatt, ved å introdusere begrepene illegitim gjeld og økologisk gjeld.

Tribunalet tok for seg 3 "områder": "Den norske Skipseksportkampanjen", "Norges rolle i IMF og Verdensbanken" og "Økologisk gjeld". Et bredt spekter av ulike samfunnsaktører ble invitert til å sitte i et panel (jury), og jussprofessor Hans Christian Bugge, 1. amanuensis i økonomi Hilde Bojer, politisk rådgiver i Unge Høyre Tor Bernard Slaathaug, 1. amanuensis statsvitenskap Karin Dokken, prost Liv Rosmer Fisknes og fredsmegler Petter Skauen takket ja til å delta. Myndighetene ble satt på tiltalebenken, men beklageligvis hadde ikke den politiske ledelsen i Utenriksdepartementet tid til å stille opp. I stedet holdt derfor Hans Morten Haugen fra SLUG et 10 minutters innlegg om norsk politikk til hver av

sakene. Vi hadde et dyktig og engasjert panel som sammen med en engasjert ordstyrer, høyesterettsdommer Trond Dolva, var med og stilte relevante spørsmål og som dermed var med på å heve kvaliteten på arrangementet ytterligere.

Innledningen

Dagen ble innledet med følgende tale av Hans Morten Haugen:

"Aksjon Slett U-landsgjelda (SLUG) vil med denne høringen forsøke å utvide perspektivet i den norske gjeldsdebatten. SLUG består av 55 norske organisa-

ribunalet

i norsk gjeldsdebatt

sjoner, og arbeider på vegne av disse organisasjonene i forhold til Stortinget, Utenriksdepartementet, Verdensbanken, Pengefondet, samt gruppen av de åtte rikeste landene, G8.

I dette arbeidet er kontakt med tilsvarende kampanjer i andre land av stor betydning. Gjennom internasjonale koordinerte aksjonsdager har SLUG vært med på å påvirke land som Tyskland og Japan til å endre politikk i gjeldsspørsmålet. Gjennom fredelige markeringer under G8-møtene har vi vist at vi er mange som står sammen om kravet om å ettergi fattige lands gjeld.

En viktig innflytelse har vi fått fra gjeldsbevegelsen i de fattige landene. I enkelte sammenhenger har kampanjer som SLUG blitt kritisert for at vi har arbeidet med u-landsgjeld i et litt for økonomisk perspektiv. Slik kampanjen Jubilee 2000 fungerte, var det et sterkt fokus på at all gjeld som de fattigste landene ikke kunne betjene, skulle ettergis i en åpen og deltakende prosess. Denne kampanjen var vellykket i å skape oppmerksomhet, men maktet ikke å nå målsettingene.

Målet for gjeldsarbeidet etter år 2000 har vært at kampanjene i Sør skal få en mer sentral stemme. Disse bevegelsene fokuserer på rettferdighet og ansvarlighet nasjonalt og internasjonalt. Begrenset innsyn i myndighetenes økonomiske disponeringer er et betydelig problem. Ofte har vi fra Norge langt større forutsetninger til å hjelpe til med å belyse hvordan regimene i u-landene har lånt og disponert penger.

SLUG har arbeidet i forhold til norsk gjeldspolitik. Norske myndigheter har vært langt framme i forhold til de fleste andre u-land. Samtidig er norske myndigheter opptatt av å handle innenfor de rammene som det multilaterale samarbeidet setter. Det er ikke aktuelt for myndighetene å gjøre noe som kan redusere vår påvirkningsmulighet i multilaterale fora, det være seg Pengefondet, Verdensbanken eller Parisklubben, som koordinerer gjeldshandlinger med u-land på vegne av OECD.

Da den norske gjeldsplanen kom i 1998 ble denne framstilt som et oppgjør med gjeld som stammer fra Skipseksportkampanjen. Denne gjeldsplanen ble utvidet i 2001 til også å kunne gjelde mellominntektsland og post-konfliktland. Dette er land som faller utenfor det internasjonale gjeldsinitiativet til Verdensbanken og Pengefondet, kalt HIPC (Highly Indebted Poor Countries).

Utenriksdepartementet arbeider nå med en ny gjeldsplan som blant annet vil trekke lærdommer fra de siste årene. Vi har blitt fortalt at denne nye planen også vil romme en viss kritikk mot hvordan HIPC og Gjeldsplanen har fungert. Vi har en tett og god dialog med Utenriksdepartementet. Nettopp derfor er det skuffende at den politiske ledelsen ikke hadde anledning til å stille, og at embetsverket hevder at de ikke kan stille, for å stå til ansvar for norsk gjeldsdebatt.

Siden dette er en høring, har vi ønske om å belyse også den norske gjeldspolitikken, selv om myndighetene ikke selv er tilstede.

Vi ønsker å snakke om rett og moral. Noe av hovedproblemet internasjonalt er at rettsregler for å regulere internasjonal lånevirkosomhet er for dårlig utviklet. Det finnes ikke noe internasjonalt kredittilsyn. Det finnes ingen mekanismer som hindrer spekulativ kapital fra å følge sin egen logikk. Det finnes ingen regler som søker å finne en formell ansvarsdeling mellom utlåner og låntaker. Formelt er det låntakeren som sitter med ansvaret internasjonalt. I Norge må bankene bære en stor del av ansvaret ved feilslått utlånspolitikk.

Kreditoransvar er sentralt når spørsmålet om illegitim gjeld skal vurderes. Innholdet i dette begrepet kan illustreres med det følgende: Rike land presset fattige land til å ta opp lån som i mange tilfeller styrket makteliten, gikk til prosjekter som hadde liten eller negativ utviklingseffekt, og hvor de lånene som er tatt opp allerede er betalt, men fortsetter å øke som følge av forhold landene ikke har kontroll over.

Høyesterettsdommer Trond Dolva ledet høringen. Foto: Sigrid Berg

Mange erkjenner at store deler av gjeldskrisen kan forklares ut fra måten lånene ble gitt på. Mange av lånene ble tatt opp uten åpenhet og innsyn, og uten at utviklingseffekten av lånene ble vurdert. Vi ønsker å forstå mer av hva som har skjedd for å kunne trekke bedre lærdommer. Samtidig ønsker vi å spørre om det er andre ting som må gjøres for å rette opp fortidens feil og for å gi mulighet til større rettferdighet i verdensøkonomien.

Derfor er også moralen viktig. Norge har et selvstendig ansvar som forvalter av en enorm oljeformue. De norske rikdommene gir grunnlag for et økonomisk og moralsk handlingsrom som er unikt i verdenssammenheng.

Spørsmålet som vi også må stille er om en annen politikk for ettergivelse av fattige lands gjeld vil skape bedre kår for de fattigste. Mange er engstelige for at gjeldsettergivelse kan føre til at en politisk og økonomisk maktelite beriker seg på bekostning av de fattige. Dette er et avgjørende spørsmål. Kampen for åpenhet og deltakelse og mot korrupsjon er det kanskje viktigste arbeidsfeltet, også for gjeldsbevegelsen i Sør.

fortsetter neste side...

fortsatt fra forrige side....

Denne deltakelsen må bygges nedenfra. Slik sikres et eierskap til den nasjonale utviklingsprosessen. Samtidig er det vesentlig at menneskene i landet opplever at politikerne ansvarlighet i større grad er overfor dem selv enn overfor finansinstitusjonene i Washington. I en globalisert tid blir riktig nasjonal politikk mer, ikke mindre viktig.

De tre sakene som skal presenteres i dag, er skipseksportkampanjen, norsk politikk gjennom Verdensbanken og Pengefondet og temaet økologisk gjeld. Disse tre sakene står ulikt hva gjelder faglig avklaring og politisk oppslutning.

Det er enighet om at skipseksportkampanjen ikke var heldig. Vi spør likevel om denne erkjennelsen har ført til den nødvendige handling. Samtidig kan denne være et eksempel på politisk styrte eksportkreditter. Eksportkreditter er i liten grad internasjonalt regulert, og mange mener at det er for svake prosedyrer for å sikre en god vurdering av utviklingseffekt før slike kreditter gis. I noen land må parlamentene vurdere utviklingseffekten av nye lån.

Hva gjelder Verdensbanken og Pengefondet, er det også enighet om at mye av det som har skjedd tidligere, ikke har vært heldig. Samtidig blir det understreket at dette nå er rettet opp. Deltakende prosesser i utvikling av fattigdomsstrategier har vært holdt fram som frukten av denne nye erkjennelsen. Samtidig må landene fortsatt innfri makroøkonomiske krav stilt utenfra for å fortsette å kunne få nye lån. Dette har i liten grad fremmet deltakende prosesser.

Hva gjelder økologisk gjeld, skjer det i liten grad en politisk debatt om dette begrepet. Mye av de generelle politiske diskusjonene om miljø og utvikling kan imidlertid ses innenfor et økologisk gjeld-perspektiv. To konkrete handlinger er utslipp av drivhusgasser og å tilby lave priser for deres varer. En samtale om forskjeller mellom i-land og

u-land i et slikt perspektiv kan kanskje bety at vi erkjenner at det er vi som skylder dem, ikke dem som skylder oss."

Gjennomføringen

Etter innledningen gikk vi i gang med sak 1 hvor SLUG anklager Den norske stat for ikke å ha tatt et endelig oppgjør med Skipseksportkampanjen.

Saken ble innledet av Kjetil Abildsnes i SLUG som presenterte historien bak Skipseksportkampanjen. Kjetil la vekt på at den norske stat under Skipseksportkampanjen på 70-tallet satte egeninteresser foran moralske og etiske forpliktelser i forbindelse med tildeling av lån til en rekke land. Den norske stat ble anklaget for å praktiserte en uansvarlig lånepolitikk gjennom å unnlate å vurdere prosjektene risiko og utviklingseffekt. Fordi det ble gitt eksportkredittgarantier ble opprinnelig private lån senere gjort om til statlige fordringer mellom Norge og mottakerlandene.

Patricio Pazmiño fra CDES (Centro de Derechos Economicos y Sociales) i Ecuador ga et vitnesbyrd om Skipseksportgjelda Ecuador har til Norge. Den ecuadorianske Antikorrupsjonskomiteen som er konstitusjonelt forankret og har en viktig etisk rolle for det ecuadorianske folket, har nylig erklært gjelden for illegitim. Dette fordi de anser at lånene ikke ble gitt i riktig hensikt og ikke tilstrekkelig redegjort på norsk side. Basert på blant annet FN konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter har Patricio Pazmiño oppfordret tribunal og norske myndigheter til å gjøre det samme.

Før lunsj holdt leder for Transparency International, Jan Borgen, et kort innlegg hvor han fikk frem nødvendigheten av korrupsjonsbekjempelse. Han la vekt på at både eksternt initiativ og press fra internasjonale organisasjoner og internt initiert korrupsjonsbekjempelse fra det sivile samfunn i det enkelte land var viktig.

Under sak 2 anklaget SLUG Den norske stat for å gjennom sin deltakelse i internasjonale finansinstitusjoner å ha bidratt til, og støttet opp om, en politikk som ikke har nådd målsetningen om å redusere verdens fattigdom og som har umyndiggjort land og marginalisert mennesker i

Sør.

Saken ble ført av Jostein Hole Kobbeltvedt fra SLUG som hadde kalt inn to vitner: Hellen Wangusa som er leder for African Women's Economic Policy Network (AWE-PON) i Uganda og John Jones som er rådgiver hos CPD (Center for Partnership in Development) ved Det Norske Diakonhjemmet og sitter i styringskomiteen for SAPRI (Strategy Adjustment Participatory Review International) nettverket.

Saken startet med en kort redegjørelse av Jostein Hole Kobbeltvedt. Deretter vitnet Hellen Wangusa om strukturtilpasningsprogrammenes feilslåtte eksportdrevne vekstpolitikk i hennes hjemland, med vekt på feilslått liberalisering og næringspolitikk. John Jones holdt et mer retorisk innlegg med fokus på Norges rolle i Verdensbanken og Pengefondet, og understreket hvordan institusjonene opprettholder et system for kontroll som umyndiggjør land og marginaliserer fattige mennesker. Norsk deltakelse i disse institusjonene gjør at vi stiller oss bak denne politikken.

I den siste saken anklaget SLUG den norske stat for ikke å ta stilling til den økologiske gjeld Norge har til land i Sør. SLUG har ikke arbeidet mye med økologisk gjeld, og dette var en mulighet også for oss til å utforske begrepet. Derfor vitnet forskningsleder Dag Nagoda fra Framtiden i Våre Hender om begrepets opphav, ulike definisjoner og presenterte noen forsøk på kvantifisering av en type norsk, økologisk gjeld - nemlig karbondioksidgjeld. Deretter vitnet Roberto Puente Corral fra Ecuador om hva slags økologiske fordringer Ecuador har og hvilke konsekvenser disse får for folk i landet.

Etter en meget innholdsrik dag takket Trond Dolva panelet, vitnene og tilskuerne og Beverly Keene, fra Jubilee South i Argentina holdt en kort appell til juryen om viktigheten av tribunal og deres arbeid.

Panelet avsluttet dagen i enerom hvor de sammenfattet sine synspunkter i en konklusjon hvor den oppfordrer norske myndigheter til å endre norsk gjeldspolitik, basert blant annet på argumentet at fattige lands gjeld til Norge utgjør ca. 0,5 % av verdiene i Oljefondet, og dette har Norge råd til.

Anklagebenken. Foto: Sigrid Berg

Panelets konklusjon:

DET NORSKE GJELDSTRIBUNALET

– høring om rett & moral i norsk gjeldsdebatt

Dato: 30 november 2002

Panel/Jury:

Hans Christian Bugge,
professor ved Institutt for Offentlig Rett, UiO
Petter Skauen,
spesialrådgiver for fred og forsoning Kirkens
Nødhjelp
Hilde Bojer,
førsteamanuensis ved Institutt for Sosialøkonomi,
UiO
Liv Rosmer Fisknes, prost i Bærum
Tor Bernard Slaathaug, Unge Høyre
Karin Dokken,
førsteamanuensis ved institutt for statsvitenskap, UiO

adressert tre områder av norsk ansvar som kreditor. Sakene har vært presentert gjennom frivillige og vitner fra enkelte utviklingsland.

Det offisielle Norge har ikke funnet anledning til å stille for å redegjøre for norsk politikk. Likevel har informasjon om norsk politikk blitt formidlet, både skriftlig og muntlig. Panelet/ juryen stiller seg litt undrende til at det offisielle Norge ikke har benyttet denne anledningen til å redegjøre for norsk politikk.

Panelet/ juryen er samlet på personlig grunnlag, som enkeltpersoner.

Etter invitasjon fra Aksjon Slett U-landsgjelda (SLUG) har det i dag blitt holdt en høring som har

Samlet konklusjon fra panelet/juryen:

Panelet har ulik faglig og politisk ståsted, men er likevel kommet fram til enighet om følgende:

Vi, og vi tror mange nordmenn med oss, føler ubehag ved at Norge som et av verdens aller rikeste land, står som kreditor og stadig krever tilbakebetaling av gjeld fra fattige utviklingsland.

For mange utviklingsland er gjeldsbyrden et vesentlig hinder for å virkeliggjøre grunnleggende sosiale og økonomiske rettigheter, samtidig har Norge lovfestet internasjonale menneskerettigheter.

Vi ser at dette er et komplisert tema som rommer dilemmaer. Vi mener likevel det nå må være mulig med et grunnleggende taktskifte i Norges arbeid med gjeldsslette.

Vi finner det særlig opprørende at Norge forstøtt krever inn gjeld fra utviklingsland som skriver seg fra lån gitt under Skipseksportkampanjen fra slutten 1970 årene, som hovedsaklig var motivert av våre egne interesser. Denne gjelden bør kunne slettes umiddelbart uten vilkår.

Begrepet illegitim gjeld bør utredes og bringes inn i den internasjonale diskusjon og arbeidet med gjeldsslette. Her må den norske stat være en pådriver. Det bør vurderes om ikke dette emnet bør tas opp til juridisk vurdering internasjonalt, f.eks. ved Den Internasjonale Domstolen i Haag.

I fremtiden vil det være viktig å sikre ansvarlighet ved utlån, dette ligger ikke minst i å forhindre at privat gjeld blir offentlig gjeld uten meget grundige vurderinger av formål og forutsetninger for lånet.

Det må kunne stilles spørsmål til hvordan Norge best kan ha innflytelse: Ved å åpent å gå foran ved utstrakt sletting av gjelden eller fortsette det stille diplomatiet.

Norge bør arbeide for å stille krav til internasjonale bistandsorganisasjoner og utviklingslandenes myndigheter for å sikre åpenhet og folkelig deltakelse gjennom det sivile samfunnet når det gjelder betingelser for gjeldsslette.

Vi er blitt presentert for begrepet økologisk gjeld. Vi ser dette som en stor utfordring og oppfordrer til at begrepet blir utredet. Vi ser en sammenheng mellom utviklingslandenes økonomiske gjeld til oss og vår økologiske gjeld til dem - bl.a. fordi mange utviklingsland for å kunne betale gjeld må drive rovdrift på sine egne naturressurser.

Til slutt vil panelet minne om at den samlede gjeld fra u-land til Norge utgjør ca 0,5% av Det norske Oljefondet, samtidig som hver økning i oljeprisene gjør Norge rikere og u-landene fattigere.

Om livet og kamp

- intervju med Lidy Nacpil fra Jul

Av Silje Hagerup

Det er tidlig på høsten og Lidy Nacpil er i Bergen for første gang. Hun er her for å delta på SLUG Bergen sitt seminar om oppfølging av Verdenstoppmøtet i Johannesburg. I pausen spør hun forsiktig hva en fjord er og det får meg til å tenke på hvordan hennes tilværelse må være. For en kvinne som har over 100 reisedager i året, hvor reisen innebærer kampanjearbeid for gjeldsslette, er det ikke gitt at man blir kjent med stedene man besøker!

Engasjementet til Lidy Nacpil i gjeldsslette bevegelsen er dypt forankret i hennes personlige historie fra studietiden på Fillippinene:

” Jeg startet mitt liv som aktivist da jeg var ungdomsleder i United Methodist Church. På den tiden studerte jeg biologi for å bli lege. Utenfor skolen var det ungdomsbevegelsen i kirken som opptok meg. Det var der jeg først ble introdusert til progressive ideer og sosial og politisk aktivisme. Jeg traff min første mann, Lean, på universitetet. Vi var begge studentledere. På den tiden var studentbevegelsen veldig aktiv og spilte en viktig rolle i bevegelsen som motarbeidet regimet. Etter å ha vært aktiv i et år sluttet jeg på universitetet for å jobbe i motstandsbevegelsen på fulltid, slik som mange andre studeneter på den tiden. Vi organiserte oss fremdeles på universitetet, men var ikke lenger innskrevet som studenter. Etter hvert måtte jeg melde meg på sosiologistudier for å få rett til å være tilstede på universitetet.

Dette var en tid da militærdiktaturet var ute etter å trakassere aktivistene. Mange ledere og demonstranter ble arrestert fra tid til annen.

Da jeg var generalsekretær for en gruppe av aktivister i en nasjonal kvinnekoalisjon, giftet jeg meg med Lean som var generalsekretær for den største nasjonale motstandsalliansen. Det var ikke et normalt liv med dagligdagse gjøremål; Vi skiftet bosted veldig ofte av sikkerhetsmessige hensyn. Vi måtte hele tiden være på vakt og klare til å gå ut på jobboppdrag til alle døgnets tider. På grunn av arbeidet vårt var vi begge klare over at hva som helst kunne ramme oss – arrestasjon, fengsling, til og med døden. Mannen min var enda mer utsatt enn meg og ble stadig ble utsatt for trakassering.

Vi tvilte likevel ikke på det vi drev med. Vi var utsatt for farer og måtte ofre mye, men det gir en følelse av frihet å kunne leve livet som man selv velger. Lean har et vakkert ordtak: ”Det er kun i ubarmhjertig kamp at vi oppdager hva det vil si å leve og jo mer vi kjemper jo mer oppdager vi dybden og skjønnheten i livet.”

Omtrent et år etter at vi giftet oss ble jeg gravid og for at vi skulle kunne tilbringe mer tid sammen jobbet jeg i samme organisasjon som Lean, til vår datter var 6 måneder gammel. Så ble Lean drept av de militære. Han ble offer for en bølge av drap på både lokale og nasjonale ledere av motstandsbevegelsen, men han var kanskje den mest kjente. Folk fra organisasjonen sendte meg avisopklipp fra hele verden (til og med fra Finland!). Det var en forferdelig tid, men det var fire ting som hjalp meg å komme gjennom de første dagene, ukene og månedene: 1) Jeg ville ikke la folk tro at jeg var blitt redd. Det var nemlig akkurat det regimet ønsket å oppnå – skremme folk fra å kjempe og drive motstand. 2) Jeg måtte

Fra Freedom from Debt Coalitions demonstrasjon i Porto Alegre 2002.

njearbeid!

Free South på Filippinene

være sterk, for vår datter, for andre, for arbeidet som måtte fortsette. 3) Det var ikke tid for selvmedlidenhet! 4) Jeg var heldig i motsetning til mange andre som hadde mistet sine kjære. Vi hadde et godt nettverk av folk rundt oss som støttet oss (mer enn hundre tusen deltok i begravelsesferden til Lean, det kom minst fem tusen for å sørge hver dag). Jeg hadde familie og venner rundt meg. Media sympatiserte og skrev artikler som fordømte drapet. Alt dette var en kilde til trøst og støtte.

Jeg fortsatte mitt arbeid og styrket av erfaringen ble jeg mye mer målrettet. Og her er jeg fremdeles. Filippinene har forandret seg på mange måter, men jobben er ikke ferdig. Og kampen vil nok fortsette etter min tid.”

Det er virkelig tankevekkende å høre historien din og det bør mane til engasjement hos mange og enhver. Som du sier er du heller ikke alene om denne erfaringen på Filippinene og dere har en egen bevegelse som jobber med gjeldsspørsmål nasjonalt i tillegg til Jubilee South bevegelsen. Hva er hovedfokus for Freedom from the Debt Coalition på Filippinene?

”FDC har eksistert i 14 år og består av studenter, unge, lokalsamfunnsorganisasjoner, arbeiderorganisasjoner, kvinnegrupper, profesjonsgrupperinger, lærerorganisasjoner, kirken og andre. Vi driver kampanjearbeide som innebærer forskning, undervisning, lobby og media-arbeid, mobilisering, og internasjonalt arbeid. Lokale grupper er veldig viktig i et land som består av 7104 øyer!

På Filippinene er den umiddelbare utfordringen for FDC å få regjeringen til å avskaffe loven om at gjelds-tilbakebetaling skal prioriteres før alle andre poster på budsjettet. Denne loven ble innført under Marcos regime. Filippinenes gjeldsbyrde er på \$80 mrd. og betyr at på statsbudsjettet går hele 30% til bare renter. Denne posten er større enn alle andre poster på budsjettet.

Helse, utdanning og offentlig sektor er blitt dårligere og dårligere med årene og regjeringen følger nå opp med privatisering. De rettferdiggjør kutt i offentlige utgifter ved å si at privat sektor kan gjøre en bedre jobb. Regjeringen på Filippinene bestemte seg for å privatisere vanntilførsel i Manila for 5 år siden. I dette

området bor over 16 millioner mennesker og 60% av disse lever i fattigdom. Vi jobber for å øke bevisstheten og vise hvordan privat sektor misligholder dette ansvaret og også bidrar til at gjeldsbyrden øker. Vi vil presse regjeringen til å ta tilbake ansvaret for å gi folket rent vann.”

SLUG har allerede vedtatt å fokusere spesielt på illegitim gjeld i sitt kampanjearbeid, har du noen forslag til hvordan vi bør starte?

”Vel, ikke sånn umiddelbart, men det er definitivt viktig å finne ut hvordan bevegelsen i Nord kan jobbe med illegitim gjeld. Jeg tror en vei å gå er å arrangere flere workshops sammen (Nord og Sør –bevegelsene). På den måten blir vi bedre kjent og kan dele erfaringer. Det er veldig viktig å arbeide for å endre holdninger, og i den sammenheng er det alltid lettere å starte med studenter fordi de ofte er mer mottagelige for nye perspektiver.

Da vi i Jubilee South holdt en konferanse om økologisk gjeld i Indonesia i juni i år, snakket vil litt om strategi mellom Sør og Nord. Men det var ingen fra kampanjen i Nord til stede. Vi burde fortsette prosessen fra Dakar-konferansen i desember 2000. Det arbeides med en Sør-Nord strategiworkshop under World Social Forum i Porto Alegre i januar 2003.”

Så hvordan organiserer dere kampanjen på Filippinene?

”FDC har programmer som fokuserer på loven om automatisk tilbakebetaling på gjeld. Vi starter med holdningskapning blant folk generelt. Vi holder debattforum og opplæringsseminar, samtidig som vi også snakker med folk på gata og får dem til å skrive under på underskriftskampanjen for å avvikle denne loven. Noen ganger får vil til og med prestene til å snakke om det i kirken under gudstjenestene.

Folkelig press er veldig viktig; vi har rundt 800-900.000 underskrifter. Tidligere har vi fått korrupte byråkrater til å fratte stillingene sine fordi vi har bevis på deres korrupsjon, og med folket bak oss tør de ikke protestere. Folkelig press er den viktigste styrken vi har i kampen for frihet fra gjeldsslaveriet i globalt perspektiv. Vi må bare innse at det tar tid, men det virker!”

Eksportkredittbyråer

– ny fokus for gjeldsslettebevegelsen?

Av Silje Hagerup

”Eksportkreditter- globaliseringens skitneste hemmelighet?” kalte Foreningen for Internasjonale vann og skogstudier (FIVAS) sitt seminar under Globaliseringskonferansen. Foreningen ønsket med seminaret å sette søkelys på Eksportkredittbyråenes rolle mellom næringslivspolitik og U-land og miljøpolitikk. ”Hvilke retningslinjer bør eksportkredittbyråene jobbe etter?” og ”Hvordan kan man sikre at eksportkreditter ikke gis til bedrifter som ikke ivaretar sosiale og miljømessige hensyn?” var spørsmålene FIVAS stilte på seminaret.

Det er i dag flere grunner til å stille spørsmål ved Eksportkredittbyråenes virksomhet, spesielt fordi de etter hvert har fått en meget betydelig rolle innen internasjonal handel og er med på å øke utenlandsgjelden til fattige land. I følge FIVAS stammer 24 prosent av all u-landsgjeld og 56 prosent av *statlig* fra eksportkreditter. Deres virksomhet er godt bevart ‘hemmelighet’, som få politikere og andre kjenner til i detalj. Eksportkredittbyråene har som regel meget lave standarder for miljø- og menneskerettigheter, men GIEK har hatt sin “miljøplakat” siden slutten av 90-tallet.

I Norge har vi to eksportkredittbyråer: GIEK – Garantiinstituttet for Eksportkreditt som er 100 pro-

sent ei av staten og Eksportfinans som er 15 prosent statseid der resten er eid av flere banker.

Eksportkredittbyråene fungerer som en sikring for private investorer som ønsker å satse på utenlandske prosjekter som innebærer en viss risiko for investoren. Dersom prosjektet ikke oppnår ønsket effekt og lider tap vil staten ta over ansvaret som kreditor.

SLUG kjenner til GIEK gjennom arbeidet med Skipseksportkampanjen på 1970-tallet, der vi har sett spesielt på Ecuador. Vi vet av historien at det den gang ikke ble tatt tilstrekkelig hensyn til utviklingseffekt og lønnsomhet. Kampanjen ble, i 1988-89, gjennomgått av Stortinget og ansett som ”uheldig” og har senere blitt kalt en ”skamplott i norsk

Borte: Rio Chone var et av de fire skipene som ble solgt til Ecuador gjennom Skipseksportkampanjen. Hvor skipet er i dag vites ikke. Ecuador betjener fremdeles sin gjeld til Norge.

bistandshistorie”. Retningslinjene har blitt endret siden den gang, og kravene til de utviklingspolitiske vurderingene har blitt skjerpet.

FIVAS har satt fokus på eksportkreditbyråenes rolle, spesielt gjennom et damprosjekt i Bujugali i Uganda, som GIEK har garantert for. Det hersker stor skepsis rundt konsekvensene dette prosjektet kan få for miljøet ved Nilen og dens befolkning. Ugandas befolkning seg kanskje større tilgang til elektrisitet, men er redd for at de ikke vil kunne betale prisen for denne elektrisiteten. Det er ikke den Ugandiske staten som underskriver kontrakten, men risikerer likevel å betale prisen (gjelda) hvis kontrakten mislykkes. Befolkningen i Uganda har ikke blitt hørt i saken. Sida (Svensk Norad) har ikke godkjent utviklingseffekten for prosjektet, men det har Norad. Nå har der-

imot Verdensbanken stilt finansiering til prosjektet i bero for å etterforske korrupsjonsanklager mot et tidligere datterselskap av Veidekke (norsk partner i prosjektet).

Det er med rette FIVAS krever at det nå må stilles krav til endring av eksportkreditbyråene både hjemme og ute. Og ikke minst bør man kreve større åpenhet ved hva slags garantier som gis, spesielt når et negativt resultat kan føre til at befolkningen må betale prisen. Det er verdt å merke seg at det er relativt lett å få tilgang på relevant informasjon om eksportkreditter i Norge sammenlignet med andre land (se boks).

Eurodads prosjekt om ECA (Export Credit Agency)

Også Eurodad, det Europeiske nettverket der SLUG er medlem, har nylig startet et utredningsprosjekt om Eksportkreditbyråenes rolle i tilknytning til u-landsgjelda. En person (Sander van Bennekom) er ansatt i 6 mnd. for å foreta forundersøkelser og innhente så mye informasjon som mulig eksportkreditbyråenes virksomhet. Under det første møtet som ble holdt om dette prosjektet i København, ble det slått fast at den største utfordringen kan bli å få tilgang på informasjon. Møtet konkluderte med at enkelte sider ved prosjektet kan bli litt vel politisk sårbare og det ble fremhevet at man må søke å inkludere partnere fra Sør i arbeidet.

Europeisk Sosialt Forum i Firenze

Etter modell fra Porto Alegre ble det i begynnelsen av november arrangert et "European Social Forum" i Firenze.

Av Lars Langfald

Møtet gikk over hele fem dager, og ble betegnet som en "bevegelse av bevegelser" etter den enorme fredsmarsjen som toppet møtet: over en halv million mennesker fylte Firenzes gater i en fredelig men feststemt markering mot krig.

Møtet var i det hele tatt en stor suksess, og antall deltagere gikk langt over arrangørens forhåpninger. Det ble arrangert over 300 møter, seminarer og workshops i løpet av møtet, og de fleste var fylt til bristepunktet av de over 30 000 registrerte deltakerne. I følge representanter for arrangørene var 105 land representert, for det aller meste av unge mellom 20 og 30 år: representanter for en ny politisk bevegelse i Europa som enda ikke er tilknyttet partipolitikken som

vi tradisjonelt kjenner den. Nettopp dette var et av gjennomgangstemaene på konferansen: Hvordan bringe den nye bevegelsens potensiale for endring inn i den demokratiske prosessen. Men også en rekke andre spørsmål ble tatt opp i møter som ikke hadde som mål å komme med noen felles "plattform" eller uttalelse.

Tre hovedområder ble diskutert:

Globalisering og liberalisering, krig og fred, og rettigheter og demokrati. I tillegg ble det arrangert en mengde andre politiske, kunstneriske og kulturelle hendelser for et publikum som skilte seg sterkt ut fra den vanlige turist i Firenzes vakre gater. Byen var på det nærmest beleiret av globaliseringsmotstandere, til stor bekymring for byens handels-

stand, som, klok av skade fra Genoa, barrikaderte forretningene sine før den store fredsmarsjen. Da det viste seg at "alarmistene", som fordømte ideen om å legge et slikt arrangement til museumsbyen Firenze, tok feil i at marsjen ville bety ruiner av uerstattelige kulturverdier, viste Firenzes befolkning seg som et svært vennligsinnet vertskap.

Firenze, som har spilt en viktig politisk rolle i Europas historie, har på denne måten kanskje gjenfunnet sitt kosmopolitiske ry og tatt plass i sentrum av Europas nye politiske utvikling, ifølge arrangørene.

Lars Langfald er informasjonsrådgiver i Idégruppen Nord-Sør

Fattigdomsstrategier (

Av Tor B. Welander
og Kjetil G. Abildsnes

Under FN's Milleniumskonferanse i september 2000 vedtok 189 stater Milleniumsmålene som tar sikte på å halvere den globale fattigdommen innen 2015. Sluggere fra nesten alle lokallagene var 2. og 3. november i København på konferanse om fattigdomsstrategier og milleniumsmål i regi av Det europeiske nettverket for gjeld og utvikling (Eurodad).

2. og 3. november var 6 sluggere fra Trondhjem, Bergen og Oslo på Eurodads årlige konferanse. Denne gangen i København. Dette året var tema fattigdomsstrategier og milleniumsmål. Sammenhengen mellom disse og med gjeldslette er et viktig tema og gjør en slik konferanse til et sentralt forum. Tross en på mange måter god konferanse, kom kanskje ikke denne sammenhengen godt fram.

Eurodad

Eurodad er det Europeiske Nettverket for Gjeld og Utvikling. Her er SLUG medlem sammen med 47 andre frivillige organisasjoner fra 15 europeiske land. Det finnes tilsvarende nettverk i andre verdensdeler, for eksempel Afrodad. Nettverket arbeider for å oppnå en nasjonal og internasjonal politikk som sikrer fattigdomsreduksjon og styrking av de fattiges mulighet til å gjøre noe med sin egen situasjon. Hovedsatsningsområder er "Gjeld og Finans", "Fattigdomsreducerende Strategier" og "Empowerment" (myndiggjøring).

Denne konferansen hadde to hovedtemaer; "Fattigdomsbekjempelse – policy og strategier" og "Gjeld og finans". SLUG var representert på begge temaer.

Fattigdomsbekjempelse – policy og strategier

Dette hovedtemaet tok sikte på å kaste lys over hvilken policy sivilsamfunnet selv anser som pro-fattig og hvilke strategier som har vist seg å være effektivt fattigdomsreducerende. Foredragsholderne fokuserte på nødvendige forutsetninger for fattigdomsreduksjon og eksempler på vellykket fattigdomsreduksjon og hva som kjennetegnet disse. Hovedtemaet hadde to bolker, der den første dagen var lagt opp som en foredragsrekke av mange gode foredragsholdere. Den andre bolken dagen etter var i sin helhet lagt opp som en sammenhengende workshop over dette temaet.

Blant foredragsholderne var Sobhan Rehman fra Centre for Policy Dialogue, Bangladesh (noen husker ham kanskje fra Motkonferansen i juni 2002). Rehman konkluderte, etter en grundig gjennomgang av ulike forutsetninger for å få til fattigdomsbekjempelse, at det sentrale er å bygge institusjoner som tilater kollektive løsninger blant fattige. Dette fremmes ikke i dagens strategier. John Sammuell fra National Centre for Advocacy Study, India; tok for seg samme tema bare på mer lokalt nivå. Sammuell vektla sterkt at dagens strategier ikke rokker ved det etablerte maktsystemet. Mariama Williams fra International Gender and Trade Network, Jamaica, hadde et meget godt foredrag som vektla genderperspektivet i fattigdomsbekjempelsen. Williams representerte i så måte bottom-up-perspektivet gjennom å hevde at løsningene allerede finnes, folk vet hva de trenger for å gjøre noe med sin egen fattigdom, dersom de får mulighet til dette. Walden Bello fra Focus on the Global South, Thailand, presenterte på sin side radikale forslag til deglobalisering som løsning på fattigdomsbekjempelsen. Nasjonal politikk, hevdet Bello, har liten effekt på lokale forhold; det er globaliseringen som styrer!

Påfølgende dag ble lagt opp som en mer uformell diskusjon rundt "empowerment"-problematikken. Diskusjonen var nokså fruktbar, tross at de fleste var ganske enige. Jeg fremhver noen viktige bidrag: Empowerment er og blir en langsiktig prosess som ikke løses ved et håndgrep. Her kreves det langsiktig arbeid for å endre grunnleggende maktforhold. Et eksempel på den iboende maktrelasjonen som ligger i mange av strategiene er at nordlige organisasjoner som har prosjekter i Sør kaller dem de samarbeider med for partnere, mens motsatt kaller disse "partnerne" organisasjonene i nord for donorer. Det er også viktig å være sensitiv for hvilket arbeid som allerede gjøres av organisasjoner i sør med henblikk på fattigdomsreduksjon og empowerment. Absurd nok vil

g Millenniumsmål

dårlig koordinert arbeid i verste fall ødelegge for hverandre! Planer for fattigdomsreduksjon (PRSP'er) må ta hensyn til dette. Mange er likevel kritiske til hele PRSP-prosessen og fremhevet at deltakelse i prosessen er et valg om å ikke delta i andre fattigdomsbekjempende strategier. Det finnes alternativer...et poeng vi i SLUG har stor sans for!

Gjeld og finans

Denne delen dreide seg i hovedsak om FNs Millenniumsmål samt hvilke endringer og hvor store ressurser som ville være nødvendig for å kunne oppfylle disse målene. Samtidig diskuterte man også det videre arbeidet for gjeldsslettebevegelsen og muligheten for en tettere koordinering.

Kort oppsummert kan man si at alle talerne både uavhengige forskere og representantene fra Verdensbanken IMF og FN var enige om en ting. Å nå målene er mulig. Charles Gore fra UNCTAD mente t.o.m at disse lett kunne nås om det ble gitt nok ressurser, og da om man særlig taklet gjeldskrisen samt gjeldsspiralen som oppstår når man låner penger for å betjene gammel gjeld. Den videre diskusjonen var fokusert rundt behovet for kondisjonalitet og forholdet mellom slike betingelser og gjeld. Tony Killick, fra Overseas development Institute, advarte mot det han kalte "conditionality creep" – at donorer, herunder Verdensbanken og IMF, i sin iver etter å se resultater igjen ville komme med stadig flere betingelser. Man diskuterte også heftig hvorvidt Verdensbanken og IMF faktisk hadde endret seg eller ikke. Sterkt fortegnet var konflikklinjene her enkle. IMF og Verdensbanken følte de hadde gjort en hel del og jobbet så hardt de kunne med å endre seg, mens Warren Nyamugasira, fra Uganda NGO Forum, ikke mente å kunne spore noen slik endring.

Denne i prinsippet svært tekniske tilnærmingen ble imidlertid avbrutt av deltakere som stilte spørsmålsteget ved hele debattens relevans. Man påpekte at systemet ikke har endret seg og at millenniumsmålene ikke er et mål i seg selv. Å redusere en-dollar-omdagen-fattigdom er viktig for de det gjelder, men vil ikke gi noen endring i maktforholdet mellom Nord og Sør og fordelingen av rikdom i verden.

Mot en ny kampanje

I etterkant av Jubilee 2000 har det vært få forsøk på å koordinere kampanjearbeidet for gjeldsslette internasjonalt. Til tross for dette eksisterer det i bevegelsen et sterkt ønske om å få til en ny internasjonalt kampanje. Det begynner nå igjen å røre seg i Storbritannia, Tyskland og USA. Fokuset, særlig for tyskerne, har vært meklingsmekanismer og arbeid med IMF visedirektør Anne Krugers forslag om en slik mekanisme (Sovereign Debt Restructuring Mechanism). Her ble det varslet at IMF allerede på vårmøtene kunne komme til å gå inn for en løsning og at koordinert lobbyinnsats nå var absolutt nødvendig. I Tyskland skal man dessuten markere 50 års jubileet for gjeldsletten landet fikk etter 2. verdenskrig. I Storbritannia vil man markere 5 års jubileet for demonstrasjonen for gjeldsslette under G8-møtet i Birmingham i mai 1998 der 70 000 mennesker deltok. Ellers var det stor interesse for SLUGs arbeid med illegitim gjeld og vårt arbeide med et gjeldstribunal i Nord. Iniativene og forsøkene på koordinering var imidlertid sparsommelige. Det ble utviklet noen nye systemer for utveksling av informasjon, blant annet en e-postliste hos Eurodad, samt en felles aktivitetskalender. Det ble også diskutert opprettelsen av en felles nettside drevet av kampanjen i Storbritannia.

Likevel, det virker som stadig flere ser behovet for en ny felles koordinert kam-

Tusenårsmålene er:

1. Utrydde ekstrem fattigdom og sult. Blant annet halvere andelen av verdens befolkning som lever på under 1 dollar om dagen og andelen mennesker som sulter, innen 2015
2. Alle gutter og jenter skal få gå på skole innen 2015
3. Kvinners stilling skal styrkes og lik rett til utdanning for jenter og gutter oppnås i grunnskole innen 2005, alle nivåer innen 2015
4. Småbarnsdødeligheten skal reduseres med to tredjedeler innen 2015
5. Dødeligheten blant gravide og fødende skal reduseres med tre fjerdedeler innen 2015
6. Aids, malaria og andre sykdommer som truer menneskeheden skal stoppes og reverseres innen 2015
7. Sikre miljømessig bærekraftig utvikling. Blant annet halvere andelen mennesker uten sikkert drikkevann innen 2015
8. Utvikle et globalt partnerskap for utvikling mellom rike og fattige land

Kilde: Utenriksdepartementet

panje og at man nærmer seg konsensus på hva en slik kampanje må inneholde/handle. Dette er i tilfeldig rekkefølge en meklingsmekanisme, illegitim gjeld, kondisjonalitet, ansvarlig utlån og forståelse av gjeldens "håndterbarhet" (sustainability).

Kirkelig nettverk i det sørlige afrika vil slette illegitim gjeld

Av Gwen Berge

Economic Justice Network, som er del av et bredere nettverk av kirkerådene i det sørlige afrika, møttes i Johannesburg fra 18-20. november for å drøfte illegitim gjeld. Deltakerne inkluderte representanter fra kirkerådene i alle land i regionen, unntatt

Angola, representanter fra gjeldsbevegelsen (Jubilee South Africa, Zimbabwe Coalition on Debt and Development, AFRODAD), PANOS, Kirkens Nødhjelp og Diakonia fra Sverige.

Kirkens Nødhjelps hefte, "Defining Illegitimate Debt and Linking Its Cancellation to Economic Justice" var grunnlaget for diskusjonen og forfatteren, Joseph Hanlon, var hovedforedragsholder. I tillegg fikk vi høre case studier fra Zimbabwe og fra Jubilee South Africas sitt arbeid med rettslige krav om "reparations" fra internasjonale banker og firmaer som opererte i Sør-Afrika under apartheid.

Konferansen konkluderte med en uttalelse som medlemene av Economic Justice Network ble enig om. Hovedpunktene fra uttalelsen var følgende:

- EJN erkjente at det er viktig å være tyde-

lig på ulike begrep når man snakker om gjeld. Det var enighet om nytten av tre ulike begrep: Gjeld som ikke kan betales, illegitim gjeld og motkrav relatert til kolonialisme, slavehandel, miljø-ødeleggelser.

- EJN fortsetter å støtte Jubilee South sin posisjonen om at en betydelig andel av den tredje verdens gjeld er illegitim.

- Det var enighet om at illegitim gjeld bør vurderes annerledes enn gjeld som ikke kan betales eller motkrav. Illegitim gjeld må slettes og kreditorerne må ta ansvar for illegitime lån og betingelser. Ingen - rik eller fattig - bør bli bedt om å betale tilbake en illegitim gjeld. Samtidig, vil EJN være tyde-

lig på at noe gjeld må slettes fordi fattige land ikke har råd å betale.

- Konferansen støttet Jubilee South Africas "reparations" kampanje.

- På African Union møte i Maputo, Mosambik i juli 2003, vil EJN be afrikanske ledere om å kreve at DRC (Democratic Republic of Congo) sin gjeld slettes fordi den er åpenbart illegitim. Hvis kirkene i Det sørlige Afrika får afrikanske ledere til å støtte krav om å slette illegitim gjeld i DRC, vil denne kunne bli en viktig prinsipp sak på internasjonalt nivå.

Gwen Berge, Kirkens Nødhjelp

Av Sigrid Berg

Nordisk møte i København

I forbindelse med Eurodads årlige konferanse som ble arrangert i København møttes deltakerne fra Sverige, Danmark og Norge for å utveksle erfaringer og styrke videre samarbeid. Fra Sverige møtte representanter fra Forum Syd, Jubel, Diakonia, Svenska Kyrkan, Sveriges Kristna Råd og Afrikagruppene, mens det fra Danmark var representanter fra Nord-Syd Koalitionen og Bistandsorganisasjonen Ibis. Fra Norge var vi seks personer fra SLUG i tillegg til Gwen Berge fra Kirkens Nødhjelp. Dessverre hadde ikke den finske representanten mulighet til å komme.

Mye av møtet ble brukt til å oppdatere hverandre på hva de ulike organisasjonene jobber med, hvordan den politiske situasjonen i hvert enkelt land er i forhold til gjeld- og utviklingspørsmål.

PRSP

Etter at IMF og Verdensbanken lanserte PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper)

som den nye framgangsmåten for bekjempelse av fattigdom i Sør, har det blitt et sterkere fokus på hvordan skape prosesser der NGOer og det sivile samfunn blir aktive deltakere. Både i Sverige og Danmark er det flere organisasjoner som har tatt tak i nettopp dette.

Fra Sverige er Diakonia blant initiativtakerne for det såkalte PPPR-prosjektet (People Participating in Poverty Reduction) som innebærer samarbeid med en rekke land både i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Den svenske stat er gjennom SIDA (Sveriges NORAD) bidragsytere i denne prosessen. Sekretariatet for PPPR-prosjektet er i Sør Afrika, der Cathrine Cash er koordinator. Prosjektet er fortsatt i sin spede begynnelse, men har ambisjon og potensial til å knytte til seg partnerorganisasjoner i svært mange land.

I Danmark har Nord-Syd Koalitionen fokus på Zambia, Honduras og Nicaragua

der de vil arbeide for å styrke det sivile samfunn for å bedre PRSP-prosessen i landene. Også her er prosjektet i sin første fase, og samarbeid med flere land kan bli aktuelt når foreløpige resultater fra arbeidet foreligger.

Her hjemme har foreløpig ingen norske organisasjoner startet lignende prosjekter. Kanskje har vi noe å lære av våre nordiske kollegaer?

Illegitim gjeld/økologisk gjeld

I Norge er fokuset mest rettet inn mot mellominntektslandene og debatten om illegitim gjeld, blant annet i Jubilee South, der resultatene fra gjeldstribunalen blir en viktig del av arbeidet framover. Også i Sverige har interessen for illegitim gjeld økt i det siste, og Forum Syd har gitt ut et hefte om økologisk gjeld.

Sigrid Berg, SLUG Trondheim

Med fokus på illegitim gjeld

Tre ganger i året arrangerer Changemaker sine SNU-seminarer, og 18.-20. oktober var det klart for Høst-SNU på Grefsen skole i Oslo.

Av Ingrid W. Stolpestad

Temaet for helgen var u-landsgjeld, med spesiell fokus på illegitim gjeld. Mellom femti og hundre ungdommer var samlet for en helg med foredrag, diskusjoner og verksteder som kretset rundt spørsmålet: "Gjeldskrisa - vårt ansvar?".

Illegitim gjeld er et tema som lett kan virke både komplisert og diffust, og et viktig mål med helgen var dermed å skape interesse og forståelse rundt dette. Programmet inneholdt noen foredrag som skulle gi en generell innføring i gjeldsproblematikken, men også foredrag som gikk mer detaljert inn på spørsmålene rundt illegitim gjeld. Showet

"Vil du ikkje bli millionær?" ble arrangert, og det tok for seg økonomiske begreper som ofte blir brukt i diskusjoner omkring u-landsgjeld. Høydepunktet for mange ble imidlertid debatten på lørdag ettermiddag der Kalle Moene (professor ved Samfunnsøkonomisk Institutt, Universitetet i Oslo), Ingvild Skeie (Changemaker/SLUG) og David Hanssen (KrF, rådgiver ved Utenriksdepartementet) satt i panelet, og temperaturen i diskusjonen om illegitim gjeld nådde uante høyder. Det var tydelig at dette var et tema som engasjerte både paneldeltakerne og publikum!

Tilbakemeldinger fra deltakerne røpet at det ble en sosial og engasjerende helg som inspirerte mange for videre arbeid med gjeldsslette. Enkelte som før seminaret hadde følt at gjeld var noe som føltes litt uhåndgripelig og vanskelig å engasjere seg for, syntes nå at det var et både spennende og engasjerende tema. En viktig tanke i forbindelse med dette er at gjeldsslette i grunn handler om noe så enkelt og urettferdig som at ressurser i verden går fra de fattige til de rike, og at dette er noe vi kan og bør gjøre noe med.

Ingrid Westgaard Stolpestad

På pilgrimsvei i Frankrike for gjeldsslettesaken

G8-møtet 2003 er bestemt lagt til Evian i Frankrike i tiden 1. - 3. juni. Siden 1998 har SLUG deltatt i de store internasjonale gjeldsslettemarkeringene i forbindelse med G8-møtene. Hva som planlegges i Frankrike, er åpent, men Nøtterøy-gruppa i SLUG planlegger en pilgrimsvandring for gjeldsslettesaken. Veien er tenkt lagt til den første delen av den velkjente vandringsruta fra Frankrike til Spania med Santiago de

Compostela som endelig mål. Denne er totalt på 150 mil, men vi vil nøye oss med de 20 første mila fra le Puy (sydvest for Lyon) til Conques. Turen vil ta ca 8 dager og er tenkt lagt til tiden 24. - 31. mai, altså uken før G8-møtet. Det hadde vært spennende om vi kunne få til en internasjonal gruppe på pilgrimsvei for gjeldsslettesaken gjennom et vakkert landskap i regionen Auvergne.

Underveis er det godt tilrettelagt med varierte overnattingsmuligheter og mat-tilbud.

Er du interessert, ta kontakt med Bjørg Hauer, Torødv 28, 3135 Torød eller tlf 33384593.

Ja, takk! Jeg ønsker å bestille følgende:

sett ønsket antall i boksen

☐ Postkort - fjernkontroll	GRATIS
☐ Gjeldsbrevet - tema Illegitim gjeld	GRATIS
☐ Bok: Finansielle rammebetingelser	Kr. 60,-
☐ X-bilag: Finansielle rammebetingelser	GRATIS
☐ Abonnement på Gjeldsbrevet, SLUG	GRATIS
☐ Flere Gjeldsbrev	GRATIS
☐ Temahefte: Løsninger på Gjeldskrisen	GRATIS
☐ Rollespill om gjeldskrisen: skolehefte; klassesett (30 stk.)	Kr. 200,-

Navn:

Adresse:

Postnr.:

Porto

Aksjon Slett U-landsgjelda
Storgata 11
0155 OSLO

Køln, Tyskland sommeren 1999: 50 000 i slo en menneskelig lenke rundt G8-møtet. 27 februar 2003 er det 50 år siden Tyskland ble gitt gjeldsslette av de allierte. Følg med på SLUGs hjemmesider for mer informasjon. Foto: Jubilee 2000 UK

Organisasjonene bak SLUG

Alternativt nettverk, Arbeidernes Ungdomsfylking, ATTAC Norge, Caritas Norge, Changemaker, De Grønne, Delta Internasjonalt, Diakonhjemmets Internasjonale Senter, Det Norske Misjonsselskap, Det Norske Misjonsselskaps Ungdom, Elfenbenskystenforeningen, Europeisk Ungdom, Fellesrådet for Afrika, Foreningen for internasjonale vann- og skogstudier, FORUT, Framtiden i våre hender, Frikirkenes globale informasjon, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, Kirkens Nødhjelp, KRFU, Kvekerne, Kvinnefronten, Latin-Amerikagruppene, Den norske kirke, Natur og ungdom, Norges fredslag, Norges KFUK/KFUM, Norges kristelige studentforbund, Norges naturvernforbund, Norges sykepleierforbund, Norges unge katolikker, Norsk Folkehjelp, Norsk misjonsråds bistandsnemd, Norsk målungdom, Norsk lærerlag, Norsk studentunion, Norsk sykepleierforbund, Norske katolikkers kvinneforbund, Operasjon Dagsverk, PRESS, Psykologer for fred, Redd barna, Ressursforeningen, Rød ungdom, SAIH, Senterungdommen, SOS rasisme, Sosialistisk opplysningsforbund, Sosialistisk ungdom, Strømmestiftelsen, TenDenS, Unge høyre, Unge venstre, Utviklingsfondet, Venner av Uganda, World View Rights

